

800 berättelser ur Åbo stads historia

1600-TALET

FÖRRÄDISKA AURA Å

16.04.2026 | EDITOR | LÄMNA EN KOMMENTAR

Aura å – som kallades Åbo å på 1600-talet – möjliggjorde stadens existens men var också farlig för dem som rörde sig på stränderna. I ån hamnade man vanligtvis i misstag då man arbetade med något eller då isen brast samt på grund av "huvudsvaghet", i berusat tillstånd eller i slagsmålets hetta. Drunkningsfall granskades alltid noga i rätten då man måste skilja mellan olyckor, uppsåtliga handlingar på grund av "huvudsvaghet" och överlagda självmord; självmördare fick nämligen inte begravas i vigd jord ifall de varit vid sina sinnens fulla bruk då de tog sitt liv.

Aura ås livliga stränder har varit såväl en välsignelse för staden som en plats för tragedier för dess invånare. Bild: Ossi Reuter, Åbo stadsmuseum. Public domain.

Hustru Valborg Koukkar berättade i juni 1670 att hon samma morgon ramlat i ån och att det var Tövsalabon Olof Jakobssons fel. Olof svarade att han inte var skyldig till

händelsen, emedan så mycket folk hade trängt sig ner i hans fiskebåt att båten höll på att sjunka och han var tvungen att skjuta ut den från stranden. Just då skulle Valborg stiga i båten, men av misstag föll hon i ån. Fiskarbonden erbjöd sig av egen fri vilja att gottgöra Valborg med soppfisk, vilket Valborg godkände.

På höstmarknaden i Åbo 1643 uppstod ett slagsmål vid borgaren Klemet Pålacks vattenport mot ån i Klosterkvarteret. Bonden Jöran från Sagu hade tillsammans med sina tre söner Erik, Jöran och Johan suttit och supit i sin båt, som låg i ån nedanför vattenporten. En man från en annan båt, Olof Eriksson från Sagu, hade anslutit sig till sällskapet och i stridens hetta slängde Johan Jöransson denne överbord, hoppade själv i ån rakt på Olofs rygg och hotade att dränka honom.

Sämskmakarmästaren Simon Mattssons son Matthias Pitonius drucknade hösten 1695 då han gick ner sig i isen på Åbo å. Han sägs ha ropat på hjälp innan han sjönk, så det var knappast fråga om självmord. Dessutom berättade hans granne, borgmästaren Berend Riggertsson, att han levtt ett stilla och gudfruktigt liv och gått till nattvard. På basis av detta gav rådet den 7 maj 1696 fadern lov att begrava sonen i vigd jord på normalt sätt.

Åbo rådstuvurätt undersökte i november 1677 orsaken till ett dödsfall. Borgaren Sigfrid Hijdis hade hittats drunknad i ån vid tegelsalen. Han hade tillsammans med andra borgare varit och dragit upp Jöran Koppars båt på stranden. När det var klart hade husfrun bjudit männen på mat och öl. Sigfrid hade blivit berusad och fått bäras ut. Sedan hade han ensam gått omkring på gatorna och beskyllt folk för att vara skälmar och tjuvar. Rätten ställde ingen till ansvar för hans död men bestämde att hans kropp skulle begravas utanför kyrkogårdsstängslet. Att drunkna i fyllan ansågs nämligen som självförvållad olycka och en vanhedrande död.

En självspillings lik fick beröras bara av vissa därtill utsedda personer, till exempel bödeln i Åbo. Slottsvaktmästaren Anders Korp berättade i juni 1688 att han skickat ut en vaktsoldat och några fångar för att utföra arbeten i staden. Den för stöld dömda fången Simon Persson hade rusat tvärs över de tomma båtarna i stranden och kastat sig i ån med huvudet före. När Simon försvunnit i ån hade vakten gått för att rådfråga borgmästaren. Denne sände bödeln att leta efter liket. Under tiden hade Simons kropp stigit till ytan och bödeln drog iland den. Bud sändes till Simons bror Anders, som ombads komma för att avhämta liket. När Anders svarade att han inte ville ha liket på sitt ansvar sköt bödeln åter liket ut i vattnet och band fast det vid en påle för att det inte skulle försvinna. Rätten konstaterade i sin dom att Simon varit vid fullt förstånd då han dränkte sig i ån. Därför skulle hans lik föras till skogen och begravas där.

Veli Pekka Toropainen

Översättning: Brita Löflund

Källor:

Riksarkivet, Åbo rådstuvurätts protokoll z:44, 9.11.1677, 626–633; z:55, 16.6.1688, 429–432; z:63, 7.5.1696, 276–279; Åbo kämnärsrätts protokoll z:172, 11.9.1643, 125v–126; z:187, 2.6.1670, 214; z:196, 13.6.1688, 246–248.